ואינו מתקבל: תנו רבנן לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם לא מצא בת תלמיד חכם ישא בת גדולי הדור לא מצא בת גדולי הדור ישא בת ראשי כנסיות לא מצא בת ראשי כנסיות ישא בת גבאי צדקה לא מצא בת גבאי צדקה ישא בת מלמדי תינוקות ולא ישא בת עמי הארץ מפני שהן שקץ ונשותיהן שרץ ועל בנותיהן הוא אומר ארור שוכב עם כל בהמה תניא ר' אומר עם הארץ אסור לאכול בשר (בהמה) שנאמר זאת תורת הבהמה והעוף כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר בהמה ועוף וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר בהמה ועוף: אמר רבי אלעזר עם הארץ מותר לנוחרו ביום הכיפורים שחל להיות בשבת אמרו לו תלמידיו ר' אמור לשוחטו אמר להן זה טעון ברכה וזה אינו טעון ברכה: אמר רבי אלעזר עם הארץ אסור להתלוות עמו בדרך שנאמר כי היא חייך ואורך ימיך על חייו לא חס על חיי חבירו לא כל שכן אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן עם הארץ מותר לקורעו כדג אמר רבי שמואל בר יצחק ומגבו: תניא אמר רבי עקיבא כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור אמרו לו תלמידיו רבי אמור ככלב אמר להן זה נושך ושובר עצם וזה נושך ואינו שובר עצם: תניא היה רבי מאיר אומר כל המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה ומניחה לפני ארי מה ארי דורס ואוכל ואין לו בושת פנים אף עם הארץ מכה ובועל ואין לו בושת פנים: תניא רבי אליעזר אומר אילמלא אנו צריכין להם למשא ומתן היו הורגין אותנו תנא רבי חייא כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאילו בועל ארוסתו בפניו שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם יותר משנאה ששונאין עובדי כוכבים את ישראל ונשותיהן יותר מהן: תנא שנה ופירש יותר מכולן תנו רבנן ששה דברים נאמרו בעמי הארץ אין מוסרין להן עדות ואין מקבלין ממנו עדות ואין מגלין להן סוד ואין ממנין אותן אפוטרופוס על היתומים ואין ממנין אותן אפוטרופוס על קופה של צדקה ואין מתלוין עמהן בדרך ויש אומרים אף אין מכריזין על אבידתו ותנא קמא זמנין דנפיק מיניה זרעא מעליא ואכיל ליה שנאמר יכין וצדיק ילבש: וכן מי שיצא וכו': למימרא דרבי מאיר סבר כביצה הוא דחשיב ורבי יהודה סבר כזית נמי חשיב ורמינהי עד כמה הן מזמנין עד כזית ורבי יהודה אומר עד כביצה אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה אביי אמר לעולם לא תיפוך התם בקראי פליגי הכא בסברא פליגי התם בקראי פליגי רבי מאיר סבר ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה בכזית ורבי יהודה סבר ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה ואיזו זו בכביצה הכא בסברא פליגי דרבי מאיר סבר חזרתו כטומאתו מה טומאתו בכביצה אף חזרתו בכביצה ור' יהודה סבר חזרתו כאיסורו

הדרן עלך אלו עוברין

ואינו מתקבל. לשומעים: **גדולי הדור.** אנשי מעשה וצדיקים: **בת גבאי צדקה.** שאין ממנין אלא אם כן טובים ונאמנין: **נשותיהן שרץ.** שאינן זהירות במצות: **עם כל בהמה.** שדומות לבהמה שאין להן לב להבין: **כי היא חייך ואורך ימיך על חייו לא חס.** ללמוד תורה ולחיות: **על חיי חבירו לא כל שכן.** ויש לדאג שמא יהרגנו: **ומגבו.** דתו לא חיי כדאמרינן בשחיטת חולין (דף כא.) קרעו כדג מטמא באהל מיד ואף על גב שמפרפר ואמר רבי שמואל בר רב יצחק ומגבו: **אילמלא צריכין אנו להם.** למזונותיהן ולעזרתם היו הורגין אותנו: **כאילו בועל ארוסתו בפניו.** שמביישו: **מאורסה.** לכל קהילות יעקב: **שנה ופירש.** תלמיד ששנה ופירש מן התורה ויודע כמה תלמידי חכמים מגנים את עמי הארץ וכמה הם שפלים בעיניהם שונא יותר מכולם: **אין מוסרין לו עדות.** אין מזמנין אותו לשמוע דבר להעיד עליו: **ואין מגלין לו סוד.** שום דבר סתר לפי שהולך רכיל ומגלה: **על היתומין.** שחשוד על הגזל: המוצא אבידה חייב להכריז כדאמרי' באלו מציאות (ב"מ כא.) ועם הארץ לאו אחיך הוא דאינו עושה מעשה עמך: **מזמנין.** שלשה שאכלו כאחת דתנן(ל) חייבין לזמן ואין רשאין ליחלק: **ואכלת ושבעת.** מהאי קרא נפקא לן ברכת הזימון(ל) בברכות (דף מח:): **חזרתו.** ומדרבנן היא ואשיעור טומאתו אסמכוה וטומאת אוכלין בכביצה: כאיסורו

אמר רב כהנא אי לאו דנסיבי בהנתא לא גלאי. משמע שלא היה כהן והא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף ח.) רב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן בשביל אשתו היה לוקח כדאמרינן בפ' הזרוע (חולין דף קלג.) רב כהנא הוה אכיל בשביל אשתו והא דאמר בפרק ערבי פסחים (לקמן קיג.) א"ל רב לרב כהנא פשוט נבילתא בשוקא ושקול אגרא ולא תימא כהנא [וגברא] רבא אנא לא בשביל שהיה כהן אלא שכך היה שמו: **לא** מצא בת גבאי צדקה ישא בת מלמדי תינוקות. משמע דגבאי צדקה עדיפי ממלמדי תינוקות והא דאמר בפרק השותפין (ב"ב ח:) והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע אלו גבאי צדקה ומצדיקי הרבים ככוכבים אלו מלמדי תינוקות צ"ל דזוהר הרקיע עדיף מזוהר כוכבים: **מה** ארי דורס ואוכל. פר"ת דורס ואוכל ואין ממתין עד שתמות אף עם הארץ אינו ממתין עד שתתפייס: **ויש** אומרים אף אין מכריזין על אבידתו. וא"ת מאין יודע שהיא של ע"ה ואור"י כגון שיירה של ע"ה עוברת וראינו שנפל מהם והשתא משמע דדוקא אין מכריזין על אבידתו אבל לגזול בידים לא אע"ג דלית ליה האי סברא דנסמוך אפשר דנפיק מיניה ברא מעליא ותימה לר"י אמאי ממונו אסור השתא גופו מותר שמותר לקורעו כדג ממונו לא כל שכן דכה"ג אמר בהגוזל בתרא (ב"ק קיט.) ובע"ז (דף כו.) גבי מוסר דאמן דלית ליה סברא דאפשר דנפיק מיניה ברא מעליא וגו' לר"י דלעיל איירי במכיר וכופר להכעיס דה"ל הריגתו כמו פיקוח נפש שהוא לסטים ותפוס על הדמים דאי לאו הכי היאך מותר להורגו ביום הכפורים שחל להיות בשבת הלא אפילו נכרי אסור וכן משמע הלשון על חייו אינו חס דמכיר וכופר דיש הרבה עניני ע"ה כדמוכח בסוטה בפ' היה נוטל (דף כב.) ואור"י דמה שאנו מקבלים עדות מע"ה כדאמר בפרק חומר בקדש (חגיגה כב.) כמאן מקבלים האידנא סהדותא מע"ה כרבי יוסי: **ואכלת** זו אכילה. נראה דהני שיעורי כזית וכביצה דלא הוי אלא אסמכתא וכן פ"ה בפרק מי שמתו (ברכות כ:) גבי הא דאמר בן מברך לאביו ומוקי לה כגון דאכל האב שיעור דרבנן ופ"ה שם דהיינו כזית וכביצה דמדאורייתא בעינן שביעה גמורה וכן מוכח התם דקאמר לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם ואכלת ושבעת וברכת והן מדקדקים על עצמם בכזית וכביצה וקשה דבפרק ג' שאכלו (שם מח.) אמר ינאי מלכא ומלכתא כריכי ריפתא בהדי הדדי אמר מאן יהיב לן גברא דמברך לן איתוהו לרבי שמעון בן שטח וכו' שתה ובריך להו וקאמר רבי שמעון בן שטח לגרמיה הוא דעבד דלעולם אינו מוציא אחרים ידי חובה עד שיאכל כזית דגן משמע דאם אכל כזית דגן היה מוציא אחרים ואי כזית דרבנן היכי מפיק להו הא אמר דלא אתי דרבנן ומפיק דאורייתא ואור"י דהיינו דוקא קטן אינו מוציא אותו שאכל שיעור דאורייתא אבל גדול אפילו לא אכלי כלל יכול להוציא אחרים מדאורייתא:

עין משפט נר מצוה

נב א מיי' שם הל' לג טוש"ע שם ס"ו:
נג ב מיי' פי"א מהל' עדות הלכה ב סמג לאוין ריד טור ש"ע ח"מ סימן לד סעיף יז:
נד ג מיי' פי"ו מהל' נחלות הלכה ו סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי' רצ סעיף ב:
נה ד מיי' פ"ה מהלכות ברכות הל' ח סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' קפד סעי' ו וסי' קצז ס"ד:

◆

רבינו חננאל

תניא ר' אומר עם הארץ אסור לאכול בשר שנאמר זאת תורת הבהמה. אמר ר' אלעזר עם הארץ מותר לנוחרו ביום הכפורים שחל להיות בשבת. אמרו לו תלמידיו רבי כו'. אמר ר' יוחנן עם הארץ מותר לקרעו כדג כו'. ואסור להתלוות עמו בדרך כו'. ת"ר גדולה שנאה ששונאים עמי הארץ תלמידי חכמים כו' ונשותיהם. שנה ופירש יתר מכולן. ת"ר ששה דברים נאמרו בעמי הארץ. ואין מוסרין להם עדות, ואין מקבלין מהן עדות, ואין מגלין להם את הסוד, ואין ממנין מהם אפוטרופין על היתומים, ואין ממנין אותן אפוטרופין על קופה של צדקה, ואין מתלוין עמהן בדרך. ויש אומרים אף אין מכריזין על אבדן, ות"ק זימנין דנפיק מיניה זרעא מעליא [שנאמר] יכין וצדיק ילבש. מתני' וכן מי שיצא מירושלים ונזכר שיש בידו בשר קדש אם עבר צופים שורפו כו'. פירוש שם מקום שעומד שם וצופה בכל צד. שורפו במקום שנזכר. ואם לא עבר הצופים חוזר כו'. עד כמה חוזרין, ר"מ אומר בין חמץ בין בשר קדש כביצה. ר' יהודה אומר זה וזה בכזית. וחכמים אומרים בשר קדש כזית וחמץ (ככותבת) [כביצה]. ואקשינן ורמינהי עד כמה מזמנין עד כזית, ר' יהודה אומר עד כביצה, מכלל דלר"מ כזית חשוב, ולר' יהודה כביצה, ומשני ר' יוחנן מוחלפת השיטה, כלומר תלף דברי ר' מאיר לר' יהודה ודברי ר' יהודה לר' מאיר, כי היכי דלא תיקשי דבריהן אדבריהן. אביי אמר לעולם לא תפוך, והתם בענין זימון בקראי פליגי, ר"מ סבר ואכלת זו אכילה, ושבעת זו שתיה, ימציעו אכילה כזית. ור' יהודה אמר לך לא בעינן אכילה שיש בה שביעה, ולא תהיה פחות מכביצה, והכא בסברא פליגי, ר"מ מקיש ליה לטומאתו מה טומאתו בכביצה אף חזרתו בכביצה, ר' יהודה אומר לך כנותר. מה נותר איסורו בכזית דאכילה כתיב ביה אף חזרתו בכזית.

מסורת הש"ס

א) [עירובין נה:], ב) ס"א ל"ג, ג) [סנהדרין לז: ע"ש], ד) [אולי צ"ל אלמלי כיו"ד עי' תוס' מגילה כח. ד"ה אלמלא], ה) [ברכות נז. סנהדרין נט.], ו) [ב"ק קיט.], ז) [ברכות מט:], ח) ברכות דף מה. יומא דף עט:, ט) [יומא פא.], י) [לקמן קכא.], כ) [ברכות מה.], ל) [צ"ל המזון], מ) ציין מע"ל, נ) [ועי' תוס' קדושין ח. ד"ה ר"כ וב"ב קי. ד"ה יולא וכחולין קלג. ד"ה ר"כ], ס) [ועי' תוס' חולין פא. ד"ה הדורס ותוס' ב"ק נט: ד"ה דרס], ע) [ועי' תוס' ב"מ כב: ד"ה אי דליכא],

◆

תורה אור השלם

1. אָרוּר שֹׁכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן: דברים כז כא
2. זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכֹל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת בַּמָּיִם וּלְכָל נֶפֶשׁ הַשֹּׁרֶצֶת עַל הָאָרֶץ: ויקרא יא מו
3. לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה בוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם: דברים ל כ
4. תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב: דברים לג ד
5. יָכִין וְצַדִּיק יִלְבָּשׁ וְכֶסֶף נָקִי יַחֲלֹק: איוב כז יז
6. וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: דברים ח י

◆

גליון הש"ס

גמ' אמר ר"ע כשהייתי ע"ה. עי' כתובות סב. ע"ב תוס' ד"ה דהוא נטע:

◆

מוסף רש"י

עד כמה מזמנין. מברכין על המזון אחריו (יומא עט.) כמה יאכל עמהם ויתחייב עמהם בזימון, ונפקא מינה להוציאם ידי חובתן אם יתנו לו הכוס לברך (ברכות מד:). **מוחלפת השיטה.** המשנה שסידרן טעה באחת מהן ויחליף שיטתו (לקמן נה:). **ואכילה בכזית.** משמע (יומא פא.). **חזרתו כטומאתו.** שיעור חזרתו כשיעור טומאתו, מידי דחשיב לענין טומאה חשיב זה לענין חזרה (ברכות מט:).